

OECD Employment Outlook – 2005 Edition

Summary in Hungarian

OECD Foglalkoztatási kilátások – 2005. évi kiadás

Összefoglalás magyarul

Szerkesztői vezércikk

Globalizáció: A kihívás leküzdése

John P. Martin

Foglalkoztatási, munkaügyi és szociális igazgató
2005. június

A növekvő importban, a külföldi közvetlen beruházások kiáramlásában (egyes esetekben közvetlenül a termelés offshoringjához kötve), valamint a bevándorlók beáramlásában megmutatkozó globalizáció az utóbbi időben számos OECD országban hozzájárult a növekvő munkahelyi bizonytalansághoz. A globalizáció egyes elemzők szerint nem csak az iparban, hanem egyes, ez idáig nem üzleti szolgáltatásban is jelentős munkahely-vesztéshez vezet, és lefelé irányuló nyomást fejt ki számos OECD alkalmazott fizetésére és munkafeltételeire. Amikor ez gyors technológiai váltással párosul (pl. az IKT iparban és az Internet esetében), a munkahelyek elvesztésének köre leginkább nem a fizikai munkásokra korlátozódik, hanem jelentős mennyiségű szellemi munkást is érinthet. Ezeket az aggodalmakat két, hatalmas munkaerő-többséggel rendelkező országnak, Kínának és Indiának a világkereskedelmi rendszerbe való gyors integrációja, valamint a közelmúltbéli EU bővítés is táplálta.

Nem meglepő, hogy ezeket az aggodalmakat az OECD országok többségében, nevezetesen a kontinentális Európában tapasztalt viszonylag lagymatag foglalkoztatási növekedés visszaesése tovább fokozta. Az OECD előrejelzések a térség egészét tekintve némi javulást mutatnak a 2005–2006-os foglalkoztatási nyilvántartásban. A jelenlegi trendek szerint 2006-ban az OECD-országokban 36 millió munkanélküli lesz majd, ami csak egymillióval kevesebb, mint 2004-ben.

A globalizáció beváltja a jobb életszínvonalra vonatkozó ígéreteket...

Ezen aggodalmak éles ellentétben állnak azzal a ténnyel, hogy a kereskedelmi és beruházási liberalizáció elmúlt fejezetei alkották a növekvő foglalkoztatás és életkörülmények egyik fontos forrását. A nagyobb piaci nyitottság új üzleti lehetőségeket nyújt az összes résztvevő országnak, elősegíti a fogyasztói választást és magasabb reáljövödelmeket tesz lehetővé. A múltbeli tapasztalat azt is mutatja, hogy a protekcionista politikák zsákutcába juttatnak: a kereskedelemre nyitottabb országok általában jelentősebb gazdasági növekedést értek el, mint a kevésbé nyitott gazdaságok.

... ugyanakkor az alkalmazkodási folyamat költségekkel jár

Mégis, a kereskedelmi hasznok realizálása megköveteli a termelési tényezők átcsoportosítását a kereskedelmi partnereknél viszonylag kevésbé hatékonyabb tevékenységekről a náluk viszonylag hatékonyabbakra. Ez azt jelenti, hogy egyes szektorokban a munkahely-elvesztések, míg más szektorokban az új munkalehetőségek a globalizációs folyamat elkerülhetetlen velejárói. A kihívás pedig az, hogy a lehető legzökkenőmentesebben hangoljuk össze a rendelkezésre álló munkaerőt az új, megnyíló állásokkal.

Az alkalmazkodási kihívás méretét megfelelően kell kilátásba kell. Az OECD országokban feljegyzett munkahely-elvesztéseknek valószínűleg csak egy hányada tulajdonítható a kereskedelmi és beruházási liberalizációnak. Ezt érzékeltetik az 1900–2000 közötti időszakban 15 OECD országra vonatkozó adatok, melyek szerint a gyártáson belül a nagy importversenyű iparágak a teljes foglalkoztatásnak csak átlag 4%-át tették ki. A kiigazítás azonban se nem automatikus, se nem fájdalommentes. Az 1. fejezet rámutat, hogy azok az alkalmazottak, akik az importversenyben résztvevő iparágakban veszítik el munkájukat, lassabban kerülnek újbóli alkalmazásba, és nagyobb fizetéscsökkenést észlelnek újbóli munkába állásukkor, mint a többi, állását elvesztő személy. Ez azt tükrözi, hogy a kereskedelemből elbocsátott dolgozók a többi munkanélkülivé váló alkalmazotthoz viszonyítva jellemzően idősebbek, kevésbé képzettek és gyakrabban rendelkeznek hanyatló foglalkozásokra és iparágakra vonatkozó szakértelemmel.

*A kereskedelemről elbocsátott munkásokat
célzó programok meghatározott körülmények
között indokolhatók...*

Bár a kereskedelemről elbocsátott dolgozók általában nagyobb alkalmazkodási nehézségekkel találkoznak szembe, mint más csoportok, ebből nem feltétlenül következik az, hogy különleges politikai intézkedésekre volna szükség. Lehetnek azonban bizonyos okok a célzott támogatási intézkedések és újrafoglalkoztatási szolgáltatások alkalmazására: például amikor a kereskedelmi sokkok hatására egyes régiók munkaerőpiacán nagyméretű elbocsátások következnek be, kevés helyben rendelkezésre álló alternatív állással. A 2. fejezetben ábrázoltaknak megfelelően, a regionális foglalkoztatási egyenlőtlenségek valójában gyakran még azokban az országokban is állandóak, ahol a munkások a régiók közötti mobilitása viszonylag magas. Hasonlóképpen, a célzott programoknak lehet létjogosultsága akkor, amikor egész szektorokat érint a kereskedelmi és beruházási liberalizáció; a probléma különösen súlyos, amikor a hanyatló szektorok már eleve pangó régiókban helyezkednek el. Tudomásul kell azonban venni, hogy e célzott intézkedések váltakozó eredménnyel járnak, néhol a kiegyenlítés *de facto* akadályait válnak. Mértékletesen, határidőt szabva kell tehát alkalmazni őket, miközben nagy figyelmet fordítanak a szabályos beállítódás elősegítésére.

Ráadásul időnként olyan állítások hangzanak el, hogy a kereskedelemről elbocsátott munkásoknak különös igényük van a köztámogatásra azon az alapon, hogy helyzetük a kereskedelmi és beruházási áramlások liberalizálására hozott átgondolt politikai döntés eredménye, amely a társadalom többi részének jövedelmét és jólétét hivatott növelni. Ezen érvelés egy másik, leginkább az Egyesült Államokban népszerű változata az, hogy a kereskedelemről elbocsátott dolgozóknak nyújtott különleges segélyek nélkül talán lehetetlen kereskedelem-liberalizációs kezdeményezéseket folytatni. Amennyiben az ilyen politikai-gazdasági érvelések túlsúlyban, ügyelni kellene a hatékonyságra és a méltánytalanság minimalizálására, amely eredhet abból, hogy a kereskedelemről elbocsátott dolgozók, a többi, a munkaerőpiacon hasonló nehézségekkel szembesülő munkásokhoz viszonyítva nagyobb támogatásban részesülnek.

*... de a legfontosabb cél jövedelem-támogatás
nyújtása a munkájukat elvesztőknek
általában, az újrafoglalkoztatási ösztönzők
elősegítése mellett*

Ezen specifikus körülmények kivételével a kereskedelmi elbocsátás kihívásai nem állnak nagyon messze az állásvesztésből általában eredő kihívásoktól. Ezért a legfontosabb politikai követelmény általánosságban jövedelem-támogatás nyújtása az állásukat elvesztőknek, miközben elősegítik új állások felé mozdulásukat.

A munkanélküli segélyek alkotják az importverseny és a delokalizáció „vesztéseinek” legnyilvánvalóbb kompenzációs módját. A nemzetközi gazdasági integráció hasznának és költségének sokkal egyenletesebb elosztása felé vezetve ezen segélyek elősegíthetik a méltányossági célok megvalósulását. Azáltal, hogy lehetővé teszik az álláskeresők számára, hogy hosszabb ideig keressenek a szakértelmüknek megfelelő állást, a hatékonysági célokat is támogatják. Azonban hatékonyságot is eredményezhet,

mivel a munkanélküli segélyek jellemzően tompítják a kereskedelemről elbocsátott munkások azon ösztönzőit, hogy aktívan új állást keressenek. A munkaerőpiaci ellenőztönzők azon kereskedelemről elbocsátott munkások esetében különösen erősek, akik munkatapasztalata és szakértelme elég gyenge az aktuális állások elvárásaihoz képest. Az ilyen munkásoknak általában jelentős fizetéscsökkenést kell elfogadniuk ahhoz, hogy újra foglalkoztatottá válhassanak. Az ilyen esetekben a munkanélküli segély összege a korábbi keresettel összevetve elég szerénynek tűnnek, a *várható* keresetekkel összevetve azonban sokkal magasabbak lehetnek, ami komoly munkanélküliségi csapdát hoz létre.

Mivel az átfogó politikai követelmény az elbocsátott dolgozók számára lehetőség és ösztönzők biztosítása az alkalmazkodáshoz, kerülendő azon lépések alkalmazása, amelyek az elbocsátott dolgozókat a munkaerőpiac elhagyására ösztönzik, pl. kordedvezményes nyugdíj, rokkantsági segély vagy munkanélküli segély laza munkakeresési követelményekkel. Valójában minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a kereskedelemről elbocsátott munkások közeli kapcsolatban maradjanak a munkaerőpiaccal. Mindazonáltal el kell ismerni, hogy a politikai döntéshozók a megfelelő juttatások nyújtása és a munkaösztönzők megőrzése között gyakran nehéz kompromisszumokkal szembesülnek.

A segéllyel szemben a munka anyagi vonzerejének biztosítása e cél elérésének egyik módja...

E kompromisszum felvetésének egyik módja anyagi ösztönzők nyújtása azon álláskeresőknek, akik állást találnak. Ezek a munkavállalással párhuzamosan nyújtott juttatások jellemzően az alacsonyjövedelmű egyéneket célozzák meg, és megtervezésükkor körültekintően kell eljárni, úgy, hogy az csökkentse a holtteher veszteség kockázatát. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a munkaösztönzők támogatásának hatékony módjaként szolgálhatnak (3. fejezet). A fizetésbiztosítási tervezetek – amelyek a régi és az új állás keresete közötti különbség egy bizonyos részét pótolják – fontos újítás, melyet egyes országokban (Franciaország, Németország és az Egyesült Államok) már kipróbáltak azzal a céllal, hogy arra ösztönözzék az elbocsátott munkásokat, hogy minél gyorsabban találjanak maguknak új állást. Az ilyen elgondolások azonban nehéz tervezési kérdéseket vetnek fel, és még nem kerültek szigorú értékelés alá.

... az aktivációs stratégiák, ha jól tervezik őket, elősegíthetik az új állásokhoz való hozzájutást...

Az „aktivációs” stratégiák nélkülözhetetlenek annak biztosításához, hogy a megfelelő juttatási szintek összhangban álljanak az erős munkaösztönzőkkel (4. fejezet). Az ilyen stratégiák, amelyek munkakeresési támogatást, tanácsadást, képzést és más újratervezési szolgáltatásokat tartalmaznak, különösen a kereskedelmi elbocsátás helyzetében alkalmazhatók jól. A változó kereskedelmi mintákhoz való sikeres alkalmazkodás megköveteli a munkaerő zökkenőmentes áramlását a hanyatló iparágak felől a terjeszkedő iparágak felé. Megkönnyíthető például az elavult szaktudással

rendelkező elbocsátott munkások újbóli foglalkoztatása, ha méltányos árú, megfelelő továbbképzési programok alkalmassá teszik ezeket a munkásokat új állások betöltésére. Az aktív munkaerő-programokat azonban körültekintően kell megtervezni. Számos elbocsátott dolgozónak – különösen az idősebbeknek – például megérné ugyanazon szektorban újrafoglalkoztatottá válni ahelyett, hogy új foglalkozások felé orientálódnának, ami jelentős átképzési beruházást vonna maga után. Erre van lehetőség, hiszen a magas fluktuációs arányok azt jelentik, hogy jelentős munkaerő-kölcsönzés van a háttérben, még a hanyatló iparágakban is. A keresetbéli veszteségek is jelentősen kisebbek azon munkások esetében, akik ugyanazon iparban találnak új állást maguknak. Röviden, a képzést és egyéb intenzív intézkedéseket viszonylag kisszámú egyénnek kellene fenntartani, akiknek pusztán álláskeresői támogatás nyújtása nem helyénvaló megoldás.

Az állásuktól megfosztott munkásoknak megfelelő, egyénre szabott szolgáltatás nyújtása része a hatékony foglalkoztatási szolgáltatások tervezésében, azok hatásának értékelésében, valamint a költséghatékonyak bizonyuló programok kiterjesztésében rejlő kihívásnak. A foglalkoztatási szolgáltatásokkal való hatékony gazdálkodás kulcsfontosságú tényező e kihívás teljesítéséhez (5. fejezet).

... az állásvesztés előzetes bejelentését követő álláskeresői támogatás is segíthet...

A kereskedelmi sokkok által okozott állás elvesztések gyakran elég jól megjósolhatóak ahhoz, hogy lehetővé tegyék az alkalmazkodási támogatás folyósítását már a dolgozók elbocsátását megelőzően. Az elbocsátást megelőző előzetes értesítés időszaka, amelyet gyakran törvény szavatol, lélegzetvételnyi szünetet teremthet a proaktív intézkedések végrehajtása előtt. Saját jogon az is értéket képvisel, hogy kezdeti lendületet adnak a dolgozóknak az új állás kereséséhez. Az előzetes értesítést kapó, állásuktól megfosztott alkalmazottak jellemzően kevesebb ideig munkanélküliek, mint az előzetes figyelmeztetés nélkül elbocsátottak. Azon dolgozók esetében, akik kaptak előzetes értesítést, az elbocsátás utáni fizetés vonatkozásában is fellelhető némi pozitív hatás. A személyzet közfoglalkoztatási szolgáltatásokról olyan cégekhez való elküldése, ahol az elbocsátásokat közölték, sőt közfoglalkoztatási iroda létrehozása az elbocsátó cég területén egyaránt különösen hasznos lehet.

... és általánosságban a jól működő munkaerő piacoknak kellene uralkodniuk

Az állásuktól megfosztott munkások támogatása az új állás keresése során sokkal könnyebb lesz ott, ahol az általános munkaerőpiaci teljesítmény erős. Ebben a tekintetben a korábbiaknál sokkal fontosabb a munkaerőpiacok dinamikus jellegének és a munkaképes korú emberek lehetőségeinek és munkaösztönzőinek biztosítása. Az OECD *Állásstratégia* c. tanulmányának folyamatban lévő ártértékelésének átfogó keretrendszerrel kell nyújtani ennek eléréséhez.

Összegezve, a politikának tudomásul kell vennie a globalizáció alkalmazkodási költségeit és foglalkoznia is kell vele

Összességében, eltúlzottak azok az állítások, melyek szerint az OECD országokban tapasztalt munkaerőpiaci problémák fő oka a globalizáció. Az a folyamat azonban, amely révén a nyílt piacból előnyök következnek be, alkalmazkodási költségekhez vezet. Ezeket a költségeket tudomásul kell venni, és főleg azon általános politikai intézkedések révén kell felvetni, amelyek kompenzálják az állásukat elvesztőket, miközben elősegítik az újbóli foglalkoztatás esélyeit. A globalizáció munkások kiigazítása terén előidézett kihívásainak tudomásul nem vétele, valamint égetően szükséges reformok végre nem hajtása alááshatja a nyílt kereskedelmi politikák köztámogatását.

© OECD 2005

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható,
ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

**A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű
OECD kiadványok kivonatos fordításai.**

**Az OECD Online Könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre:
www.oecd.org/bookshop/**

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság
Jogi és Fordítási Csoportjától.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/

